1875. VII. évfolyam. 51. szám. Szombat, márczius 13.

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A DEBRECZENI BALOLDALI PART KÖZLÖNYE.

Megjelen hetenkint ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési árak:

Helyben és postán küldve:

Egy évre 10 frt — kr. ¼ évre 2 frt 50 kr.
Fél évre 5 „ — „ Egyes szám 10 „

Előfizetési pénz s minden közlemény: *Főpiacz, Veczey-ház földszint* a szerkesztőségbe bérmentve küldendők.

Előfizethetni helyben:

Telegdi K. Lajos könyvkereskedésében s a szerkesztőségnél.— Egyébütt a postahivatalok utján.

Hirdetési dij:

Öthasábos petitsorért 5 kr.

Nagyobb terjedelmü, mint szintén több izbeli hirdetések, alku szerint a legolcsóbb árért:

Bélyegdij: minden beigtatásért külön 30 kr.

„Nyilt-tér"-en megjelenő közlemény öthasábos sorra 15 kr.

Név- vagy bérmentetlenül beküldött kéziratok nem vétetnek tekintetbe. — Ugy szintén kéziratok sem adatnak vissza.

Felhivás előfizetésre.

A „Debreczen" ápril—juniusi negyedévi folyamára előfizetést nyitunk.

Rajtunk nem fog mulni, hogy minél kielégitőbb lapot adjunk a t. közönségnek. Munkatársaink eddigi becses müködése biztositékul szolgálhat a jövőre is, hogy a „Debreczen"-t kitünő szellemi erők támogatják.

Politikai elvünk marad az eddigi s attól hajszálnyit sem távozunk. A társadalom, közmüvelődés, ipar, kereskedelem és gazdászat terére is kiterjesztjük figyelmünket.

Kiterjedt vidéki levelezésünk a vidéki mozzanatokat hiven képviseli.

A fontosabb hazai eseményekről eredeti tudósitásaink értesitik az olvasót.

Kiváló gondot forditunk természetesen a helyi érdekekre.

Közleményeinkben gyorsak s pontosak leszünk.

Előfizetési ár. negyedévre, (ápril—junius) **2 frt 50 kr.**

Ajánljuk lapunkat a közönség becses figyelmébe.

Debreczen, 1875. márcz. 13.

Oláh Károly, laptulajdonos. **Szatmári Károly,** felelős szerkesztő.

A mi programmunk.

Jó rég volt már, meg se tudom mondani, melyik évben, a „Debreczen" hasábjain „Hangok az eke szarvától" czim alatt egy czikket bocsátottam közre, melyben a többi közt el volt mondva az, hogy Magyarország termelő ország lévén, a terhek terhe megszámlálhatatlan adóczimen, a földbirtokos osztályon fekszik; ugy, hogy már a legnagyobb rész saját tőkéjét kénytelen az egymást érő exekuciók torkába vetni.

Ujjal mutattam a kormány azon szörnyü bünére, hogy az adókat a Bach-huszároknál is kérlelhetlenebb szigorral exequálja be, de arról, hogy különösen egymást követő mostoha évek lefolyásán, honnan és miből fizessen a termelő s hogy az uzsorások vas karmai közzé kergetés helyett olcsó, elviselhető kölcsönhöz miként juthasson, — hogy adóképessé tétele egy vagy más uton miként fokoztassék, egyetlen egy kormány se gondolt, még talán álmában sem.

Rámutattam a mult időkből, követésre méltó példa képen porosz Fridrikre, ki bölcs politikából szegény földhöz ragadt népét, megnyuzás helyett, 1, 2, 3 száztóli kölcsönökkel oda emelte, hogy merre csak fejedelmi szemei később tekintettek: mindenfele a jólét és áldás rózsái viritottak. Adóképessé tette előbb népét, s azután a van-ból megadóztatta.

Nem mellőzhettem el annak felemlitését sem, miszerint, ha az ország kormánya ennyire figyelmen kivül hagyja a földbirtokos osztály borzasztó helyzetének javitását: nehány év lefolyása alatt koldusokká leszünk mindnyájan.

Ezen nehány év már legördült az idő kerekén, és egyik kormány követte a másikat, csinálták a roppant adósságot az adózók nyakára, az adózók ismét, a kérlelhetetlen exekuciótól zavartatva, a mire lehetett, birtokaikra, s jóslatom a koldussá levés, a tekkönyvi hivatalok helyiségein teljesen konstatálva van. — Kivévén a zsiros hivatal, csalás és uzsora terén álló azon egyéneket, kik egyszersmind földbirtokosok is. Az elszegényedés pedig, jól tudjuk, mindig karöltve járt az erkölcsök elsülyedésével.

Hogy szerettük G h y c z y Kálmánt, mig mint az ellenzék egyik vezére, jeles szónoklatainak tetőpontján ragyogott, s mennyire letörpitette magát, midőn nagy vargabetüje után a cselekvés terén, a hol a szavaknak többé értékük nem sok van, nem engedett pénzügyi programmjából, mert ugymond, ő j ó l t u d j a, h o g y M a g y a r o r s z á g n é p e m é g t ö b b a d ó t i s m e g b i r. S ez ékes szavakat akkor hangoztatá, midőn hátamegett, az ország területén tönkre tett családok birtokai felett potomáru eladásra harsogott a hivatalos dob, melynek hangjai közé a földönfutóvá lett ártatlan gyermekek szivhasgató sirásai vegyültek.

A dolgok ilyetén állásában mi sem természetesebb, mint az, hogy velem együtt sokan lelépvén a cselekvés teréről: szabad lefolyást engednek a rohanó áradatnak.

Ugyde hazafiui kötelessége minden választónak, hogy szavazatával és tetteivel is odamüködjék, miszerint a legjelesebb hazafiakra bizassék a képviselői tisztes állomás. Ez állitás a megczáfolhatlanságig igaz, de hát hol teremnek azok a legjelesebb hazafiak?! Jösz-te Diogenes, gyujtsd meg nappal is lámpádat! Hiszen mikor választásról van szó, szokásunk már esküdni jobbra-balra, — mint Faraó népe, hogy „tisztelt választók! semmisüljek meg inkább, mint sem aranyos elveimből csak egy hajszálnyit is feladjak!" Ha aztán a dicsőségtől roskadozó tisztelt választók egetrázó egyhangu é l j e n e megtette hatását s még azon felül zöld ágakat is hintének utjára (re bene gesta), haza megy a tisztelt képviselő, markába nevet, és két hét mulva már közösügyes alapon is hajlandó kormányt vállalni, de tessék elhinni, balelvei fentartása mellett. Hogy is mondta Petőfi? „Nem ért engem a világ, nem fér a fejébe, egy embernek éneke, hogy lehet kétféle?"

Elvtársaim és csekélységem, ha a hazáról van szó, felette komolyak szeretünk lenni. Mi nem óhajtanánk magunknak olyan képviselőt, a ki ma paprikás, holnap sáfrányos programmal csiklandoztassa inyeinket s később épen spenádban adja fel. Nekünk kész, soha semmi körülmény közt nem változható programmunk volt, van és lesz: „Magyarország magyar királylyal, haddal és pénzzel!"

Ez a programm a mi oltárunk, ennek szent zsámolyánál talál minket a nap felkelő bibora, s ennél intenek bucsut lettünő sugárai. Ezért élünk és ezért halunk. Ez isteni reményt sem a sallangos szónoklatok, sem az erőszak sziveinkre irányzott aczéla, kebleinkből kiirtani nem lesz képes soha! soha!...

Hiszünk egy jobb jövőben, s nemzetünk géniuszában, de az is hitünk és meggyőződésünk, hogy a közösügyes egyezmény fenállásáig oly kormány nem alakitható, mely Magyarország hullámzuzta hajóját biztos kikötőbe vezérelhesse.

Tiszai Dániel.

— **A király** ápril 2-kán indul dalmátországi utára. Velenczében ápril 4-én találkozik az olasz királylyal, kinek bécsi látogatását viszszaadja.

— **A magyar testőrség** kapitányává Edelsheim-Gyulai báró van kiszemelve Haller gr. helyére.

— **A kormánypárt** tegnapelőtti értekezletén Tisza Kálmán belügyminiszter előterjesztést tett tárczája némely elvi kérdései iránt, melyekről a házban nyilatkozni óhajt. Első ezek közt az erdélyi csendőrség kérdése; meghajlik azon kivánat előtt, hogy ez fentartassék, de szükségesnek tartja, hogy a közös minisztérium hatásköréből áttétessék a magyar kormányéba, hogy megjelenésével is a magyar állameszmét fejezze ki, s hogy ügykezelési nyelve magyar legyen. Második a hivatalos lap kérdése; bevégzett ténynek tekinti az ennek kiadása iránt kötött szerződést, de óhajtása az, hogy a hivatalos lap tartózkodjék kivonatos s mindig igazságtalan országgyülési tudósitások s szükségtelen külföldi dolgok közlésétől, s legyen egyszerüen a magyar kormány hivatalos lapja. Harmadik a pénzügyi bizottság által a nemzeti szinház költségei alkalmából kifejezett azon óhajtás, hogy határoztassanak meg az államot terhelő szerződések kötésének modalitásai; elismeri ezen óhajtás jogosultságát, de a megoldás fölötte nehéz levén, a háztól bővebb megfontolásra időt fog kérni, igérvén e tárgyban egy concret javaslat mielőbbi előterjesztését.— Az értekezlet helyeslő tudomásul veszi ezen előterjesztést. — Várady az egészségügyi tanács szükségletének, melyet a pénzügyi bizottság törölt, megszavazását kéri. A belügyminiszter előadja, hogy az egészségügyi tanács tagjai készeknek nyilatkoztak teendőiknek minden dijazás nélküli végezésére, s csak irodai szükségletre lesz 1800 forint megszavazandó. — Bésán sürgeti a magyar törvények mielőbbi kiterjesztését a polgárositott határőrvidéki részekre is. A belügyminiszter elismeri az ottani állapot tarthatlanságát, de a viszonyok bonyolultsága nem engedi meg a rögtönözve való intézkedést. — Várady pártolását kéri a balközép részéről a honvédelmi budget tárgyalása alkalmával mindig beterjesztett azon inditványnak, mely az 1848-ki honvédeket erkölcsi elismerésben s nyugdijaztatásban kivánja részeltetni. Trefort és Tisza miniszterek a k é r d é s e l v i e l d ö n t é s é t e l h a l a s z t a t n i k i v á n j á k addig, mig a kormány azt megbeszélvén, megállapodását előterjeszti. Az értekezlet Móricz, Ivánka, Kerkápoly és mások hasonirányu rövid nyilatkozatai után ily értelemben határozván, eloszlott.

— **Kinevezések.** A honvédelmi ügyérséghez F e h é r v á r y Géza, az igazságügyérséghez C s e m e g h y Károly neveztetett ki államtitkárul.

— **Kolozsvárt** e hó 21 s 22-én értekezlet tartatik a volt balközép s a jobboldal egyesülése érdekében.

Nyilt levél

a „Debreczen" t. szerkesztőségéhez.

Tisztelt szerkesztőség!

A politikai pártmozgalmaktól már huzamos idő óta teljes visszavonultságban élvén, rendkivüli meglepetéssel olvastam becses lapjának mult szerdai, vagyis márczius 10-diki számában az „Ujdonságok" első pontját, amelyben nevem, a városunk egyik kerületében jelenleg fenforgó országgyülési képviselőválasztás ügyével, igen különös módon szoros kapcsolatba hozatik.

Azt hiszem, hogy ezen tény egyik forrása abban keresendő, mert, amint legujabban is tapasztaltam, sokan azt vélik, hogy én folyvást az emlitett választókerület tagja vagyok. Ki kell tehát világosan jelentenem, hogy én ama választókerület tagja, miként már a legközelebbi választáskor sem voltam, ugy most sem vagyok; — de, hogyha folyvást az volnék is, képviselőjelöltül senki ellen, semmi esetben és semmi szin alatt fel nem lépnék, sem magamat felléptettetni nem engedném.

Ami pedig a mostanában nálunk oly sokszor emlegetett legujabb politikai pártalakulásokat illeti: azt hiszem, hogy a véleményszabadságot e tekintetben is kölcsönösen tisztelnünk kell, s kire-kire magára bizni azt, hogyha akarja és tudja, véleményét nyilvánitsa s ez vagy amaz irányzatot saját felelősségére, nyugodtan követhesse. Én ugyan részemről, ha politikai közügyekkel foglalkozni szoktam volna s ha idejét és szükségét látnám annak, hogy valamely ügyben saját igénytelen véleményemet nyilvánosságra hozzam, azt meg fognám tenni, minden kihivás és ösztönzés nélkül, s a j á t m a g a m, nyiltan és határozottan.

Csak a legmélyebb sajnálatomat kell tehát kifejeznem, mind a tisztelt szerkesztőség becses lapjának fent idézett pontja, mind a „Debreczeni Ellenőr" tegnapi számának erre vonatkozó közleménye felett, a „Helyi birek" első czikkében; mert az elfogulatlan igazság érdekében meg kell jegyeznem, hogy a „D e b r e c z e n i E l l e n ő r" t i s z t e l t s z e r k e s z t ő s é g e r é s z é r ő l s e m n y e r t é n t ő l e m s e n k i m e g b i z a t á s t é s f e l h a t a l m a z á s t a r r a, h o g y a fenforgó ügynek közvetlenül engemet illető pontjairól s a z é n s a j á t n é z e t e m r ő l é s é r z ü l e t e m r ő l, a n a g y k ö z ö n s é g e l ő t t b á r m i f é l e k ö z l e m é n y t é s f e l v i l á g o s i t á s t, k ü l ö n ö s e n e n g e m m e g e l ő z ő l e g n y i l v á n o s s á t e g y e n.

Egyébiránt szeretem hinni, hogy az egész dolog forrása az idők és viszonyok izgatottságában s mindkét részről a honfiui tulbuzgóságban van; mert hogyha itt, akár az ügyre, akár az én csekély személyemre vonatkozólag, bármelyik oldalon és bármi forrásból eredő meggondolt czélzatosság forogna fen: az, a többi közt azt mutatná, hogy nálunk a politikai közélet igen alacsony fokon tengődik, és hogy az egyéni szabadság és nyugalom nincs biztositva még annyira sem, mint volt az osztrák rendőrök és az ostromállapotok korában.

Őszinte bizalommal kérve ezen soraim minélelébbi közlését, maradok Debreczenben, 1875. márczius 12.

tisztelettel
Révész Imre, s k.

Hova álljunk?

D e b r e c z e n, márcz. 13.

Mottó: „Ha tudnám, hogy jobb karom hazám árulója, levágnám."
Mátyás király.

A csapó-péterfiautczai választók e hó 10-iki értekezletén az igen tisztelt elnök ur e szavakat hangoztatta: Uraim, önök jól tudják, mi volt Debreczen városának ő nagyméltósága Tisza Kálmán, s mit tett a városnak e perczig.

Midőn e szavak visszhangzanak fülemben, — szivem az 1848-ik év emlékére feldobog.

Ismertem akkor egy öreg urat, a ki az osztrákokkal tartott, s fiát is erővel ama pártra akarta vinni. De az ifju azt mondá: igaz, hogy apám vagy, tőled függ jövőm; azonban édes anyám — a haza mást parancsol. S a lelkes ifju nem sokára ott küzdött a csatatéren a honvédzászló alatt.

Tisztelt választó polgárok! Mi is ott állunk, a hol ama lelkes ifju. Igaz, hogy ő nagyméltósága Tisza Kálmán atyailag gondoskodik rólunk, de mindnyájunknak édes anyja, a haza arra int, hogy t e g y ü k ö n á l l ó v á, f ü g g e t l e n n é!

Csatlakozzunk tehát azon zászlóhoz, a melynek jelszava: függetlenség s ne tántorodjunk perczig sem a bihari pontoktól.

P i c k E d e.

— ***A magyar fővárosból.*** **Budapest** közgyülése felir a kormányhoz, hogy a közraktárak az alsó Dunasoron épittessenek. A reáliskolai tandijnak 20 ftra emelése elfogadtatott. **Bernacsik János** 24 éves esztergályos egy 15 éves bérkocsist megölt. **Jókait** utólag is több helyről üdvözölték 50 éves jubileuma alkalmából. — **A kormánypárt** eddig 160 tagból áll. **Ó-Budán** 17 zugiskola van. **Egy közkatona** a 32 gyalogezredből a városligetben magát felakasztá. **A budai** várművek lerombolása kilátásba helyeztetett.

Vidék.

— A „Debreczen" levelezése. —

N y i r e g y h á z a, márcz. 12.

A közelebb tartott vásárunk a pénztelenségnek szomoru tükre volt. Nem látszott semmi élénkség, a ki mit hozott, haza is vitte.

A nyiregyháza-vidéki ref. tanitóegylet utóbbi közgyülésén a tiszántuli egyházkerület által kiadott népiskolai tanterv felett élénk vita folyt, s annak használatlansága mondatott ki.

Dr. Dobránszky Péter budapesti egyetemi jogtanár e hó 26-án a jövő országgyülés programmjáról tart nálunk felolvasást.

Balázs Kálmán két zeneestélyt rendezett vendéglőnkben. — Képzelhetni, hogy elragadta hallgatóit.

Márczius 15-ikét mi is megünnepeljük; este pedig társas vacsora lesz.

r. l.

— ***Vidéki hirek.*** **Csabán** hazárd játékért egy embert elfogtak. **Kassai** vadászok egy hiuzt lőttek. **Szentesen** uj heti lap indul meg. **Nagy-Kállóban** egy szolgáló, a feletti dühében, hogy szeretője más leányt vett nőül, a kézfogókor felgyujtá az eljegyzett leány anyjának a házát. **Egy nő** állott Cs-ben a sorozó bizottság előtt, a rabbi tévedésből irta ki nevét, de azért megjelent a felhivásra. **Arad** polgármesterévé Salacz Gyula tiszti főügyész választatott. **Fejérmegyében** régiségekre akadtak.

A „Debreczen" t. szerkesztőjének.

D e b r e c z e n, márcz. hó.

III.

„A falusi földmivesnek, napszámosnak kétségkivül nincs annyi igénye az iskolához kötve, mint egy városi kereskedőnek vagy iparosnak;" nagyon igaz, de van annyi, mint a városi földmivesnek és napszámosnak.

Hazai körülményeink közt igy lehet a párhuzamot felállitani, nem ugy, mint Gáthalmi teszi, az ő általa megvont párhuzam akkor helyes, ha bebizonyitható, hogy a lakosság legnagyobb részét kereskedők és iparosok teszik. Ilyen város hazánkban nagyon kevés van; főként az alföldön a földmivesek száma a tulnyomó. A földmives pedig falun is városon is, a természet kebeién foglalkozik, mindkét he-

---

A „DEBRECZEN" tárczája.

A csók elmélete.

(Felolvastatott a Nagy József-ünnepélyen, 1875. márcz. 5-én.)

Benedek Sándortól.

(Folytatás.)

Jönnek a bálok, uj selyemruha kellene, a szabó hazahozta a kontót, meg kellene ujitani a szinházi bérletet stb. . . . mit csináljunk? ott a csók! Felolvasó meg merne esküdni, hogy a szépnem jelenlevő tisztelt tagjai sohasem voltak hasonló helyzetben, hanem azért tessék elhinni, hogy egy csóknak rábeszélő tehetsége ellenállhatatlan, selyemruha elkészül, a szabó kifizetve, a szini bérlet is megujjitva, a bálban is lehet ragyogni — s mindez egy édesen elcsattanó csókért¡ De hát hol a lelke az ilyen csóknak? A szinpadon. A káprázat nem élet! Tagadhatlan azonban, hogy a szinpadi csók élettelensége mellett is van jó szinpadi csók. Én láttam egyet ilyet. Az akadémia öreg legény, mégis 100 aranyat adott érte. Kissé drága, ha meggondolják, hogy felolvasó 50 aranyával is kész adni a csókot!

Minden csókok között, melyet csókra termett picziny ajak osztogatott valaha, legkevesebbre becsülöm azt a csókot, melyet adni szoktak játékból. A czim elrontja a hatást. Zálogadás, zálogváltás = tréfa. A szinpadon adott szerelmi csók, a leányka csalfa csókja bir varázszsal, időleges értéke meg van, boldoggá teszi az illuzió, de a játékból adott csóknak nincs illuziója. Tréfa volt, játék volt. A csók ódaszerü zamatához nem illik a dal játszisága!

— És most különösen kérem szép hallgatónőim figyelmét. A csók felvett négy faja közzül még nem beszéltem arról, mely bizonyára a legérdekesebb, a szerelmi csókról. Meg vagyok győződve, hogy felolvasásomnak e része fog legnagyobb figyelemben részesülni, szinte látom, hogy már előre mint fülel némely ifjuember, kinek szivét zavarba hozta már az első tánczkolon, — pedig érzem, hogy itt vagyok leggyengébb, mert itt nem pótolhatja az elmélet a gyakorlat teljes hiányát. Azt a kérdést is látom szép hallgatónőim ajkán lebegni, hogy miért hagytam utóljára a legjavát, miért teszek ugy, mint némely gazdasszony, ki igen jól föz, de igen rosszul tálal? erre nézve legyen mentőm azon feltevés, hogy a felolvasásom által eddig okozott unalmat talán e részlet érdekessége mérsékelni fogja.

Századok homályán öltözött szellemek, utólérhetetlen lángelmék, százakra menő köteteket firkáltak már össze a szerelemről, magasztos lyrikusok, a nemzetek felkent költői dicsőiték a szerelmi csókot, s nem hiszem, hogy volna egyetlen példánya azon nemzedéknek, mely a tollforgatás mestersége mellett tanult meg — szenvedni, hogy szerelemről ne irt volna, a csókról ne tákolt volna össze kétségbeesett jámbusokat. De nem lehet arról eleget irni. Ki beszélt valaha ugy a szerelemről, hogy más ne mondhasson ujat, ki határozta meg valaha a szerelmi csók édességét ugy, hogy más uj meg uj boldogságot ne hozhatna fel a szerelmi csók magasztossága mellett. Én szerencsésnek érzem magamat ily nagy feladattal, ha előránthatom azon ismeretes phrásist: „érezni lehet azt, de leirni nem."

Nem tudom volt-é valaki t. hallgatóim közzül oly boldog, hogy átélte azt a korszakot alkato pillanatot, midőn két ajak a vonzalom ellenállhatatlan sulya alatt önkénytelenül egymáson tapad, midőn a sziv lázasan dobog, a kebel emelkedik, a szemek lezárulnak, midőn a gondolkozás elalszik, s csak a sziv érez, de hogy mit? arról tudomása nincs? Nem tudom, hallotta-é valaki a némaságnak azon ékeszólását, midőn két lélek hallgat, s mégis egyet beszél, egyet — mit érez, hogy nagyon nagyon boldog? Ha hallotta s megértette — örüljon, de leirni ne kisértse meg. A szerelmi csók édességének leirására nincs a szótárba elég betü, értékének meghatározására nincs a mathematikus fejében elég számjegy. Egy pillanat ez, egy darab az igéretföldéből, egy kevés a más világból — a földön. Nem olyan ez, hogy el lehessen feledni. A szerelem elhamvadhat, de az a csók, az a pillanat emléke kitörölhetlen az emlékezet könyvéből, s soká, évek mulva, midőn már festeni kell a hajat, midőn „Én Rix Vilma" kezd szeretett barátnő lenni, a szerelmi csók édessége akkor is viszhangzik a sziv hurjain, s önkénytelenül elrepül a sohaj „akkor voltam boldog!"

Költők, szobrászok, festők az ihletettség magasztos pillanatában számtalan képét teremtették meg már mesteri ecsettel a csók boldogságának. Az alvó kedves pihegő ajkára nyomott szerelmi csók, a távozó kedves bucsucsókja, melyben minden benne van, micsak édes és micsak keserü, a visszatérés örömmámorában elérzékenyült ajak, a csók a költőiség ölén, a természet pompájában, midőn a pillanat ünnepélyességét emeli szellő, holdvilág, suttogó falomb, a hablocscsanat, a magány, midőn már nincs szükség a költő szavára „jer hát, jer közelebb egészen!" — mind mind meg vannak már énekelve, megtestesité a költő tolla, a szobrász vésője, a festész ecsete. Mi nézzük — és elmerengünk rajta. A mesteri tökélyt megbámulja a hü emlékezet, a nagyszerüséget csudálja a még tudatlan selytelem! De azért nem lehet az tökéletes. A müvészet teremthet nagyobbszerübbet, mint maga a természet, de holt tárgyba nem öntheti azt a varázst, melyet csak a való, az élet képes nyujtani. A világ müvészeinek minden teremtő ereje, a költők phantáziája, a tudósok minden tudománya kevés erre!

Ily nagyszerüség, ily másképp elérhetlen boldogság mellett nem csoda! ha a szerelmi csóknak nagyszerü tragédiája is. Egy kedvest, kiben hü tanitványt nyert a tiszteletre méltó Plátó, kit nem csókoltunk meg soha, eldobhatunk könnyen, de kinek egyszerre megengedtük belépni a szerelmi csók édességének paradicsomába, bizony nehezen veri onnét ki egy két bosszuáló angyal. „Szerettelek — mondtam? hazudtam." A szegény megcsalatott sziv kénytelen elhinni, de ki egyszerre bizonyos arról, hogy szerettetett, kinek csókkal esküdött az ajak, hiába mondod annak „sohasem szerettelek". A csók bizonyit! Kézszoritás, mosoly és csók ismeretes szavak a szerelem szótárában. Kézszoritás, mosoly előpostája a szerelemnek, a csók bizonyitvány arról. Kézszoritás, mosoly, előjegyzés a sziv telekkönyvében, melynek érvényére megkivántatik az igazolás, de e csók már betáblázás a legjobb helyen, az első helyen, melyet kitörölni lehet, de nehéz, s sokszor nagyon sokba, egy életbe kerül. Mert a szivnek hite, megdönthetlen hite, hogy a csók = szerelem. Én legalább ezt hinném, ha valaha lennék oly szerencsés, hogy egy csókolni való, cseresznye-ajk elméleti állitásaimat rajtam akarná — illusztrálni.

(Vége köv.)

lyen ember és emberek közt él, egyenjogu polgára a hazának, tagja valamelyik vallásfelekezetnek, miért volna tehát falun kevesebb igénye a tantervben kijelölt elemi képzettségre, mint városon? Talán szót emelnék én is, ha az a népiskolai tanterv oly mély tudományokat, s oly terjedelemben szabná ki, melyekkel a földmives hasztalan vesztegetné idejét; de midön csak annyit követel, hogy a kitüzött tantárgyak alapján oda képezze magát, miszerint az öt legközvetlenebbül érdekló dolgok felöl ismerettel birjon, szerintem a képzettség e fokára minden embernek, a falusi és városi földmivesnek, egyaránt szüksége van. A tanterv első czikke bőven és világosan kifejti és indokolja e szükséget.

Mellőzve Gáthalmi egyéb érveit, csak a szászországi iskolaügyre hivatkozás nyomatékát kivánom még megvilágitani.

Szászországban csakugyan háromféle népiskola van, de nagyon téved Gáthalmi, midőn ezt azon állitásának igazolására használja fel, hogy falu helyen elég lesz oly iskolát állitani és tartani fen, melyben a földmivesek gyermekei csak irni, olvasni tanulhassanak meg, mert ott az alsó iskolában nemcsak az olvasás és irás tanittatik, hanem a vallástan, németnyelv, számtan, mértan, történelem, földrajz, természettan, ének, rajz, tornászat (Volksschulgesetz 2. §.) is ki vannak tüzve; továbbá az iskolakötelezettség nem 2—3 vagy 6, hanem 8 egész év (§. 4.,) mely alól fölmentés vagy kivételnek csak akkor van helye, ha az iskolaköteles szülei igazolják, hogy gyermekeiket otthon tanitják vagy tanittatják (§. 4.) Azt hiszem, nem ismerte Gáthalmi ez iskolát, hanem csak ugy felületesen hallott vagy olvasott róla valamit; különben lehetetlen, hogy midőn a 6 évi iskolakötelezettség ellen keres érvet, oly példára hivatkozék, mely épen az ő állitása ellen bizonyit.

Nem látom szükségesnek a szászországi iskolák további felosztását tárgyalni, a közép és felső népiskolákról tehát ez uttal nem szólok; sőt nem foglalom el e nehány sorral e lapnak az uj és érdekes politikai események által annyira igénybe vett terét most sem, ha Gáthalmi Szászországra nem hivatkozik. — Ha megengedi t. szerkesztő ur, máskor egyébről is szól

x—y.

Külföld.

(b.) Valahára a **franczia** kormány is megalakult. Buffet hetfön adja elő a kormány programmját, mely igen konzervativnek jelentetik előre is. A hadügyér egy interpelláczióra kijelenti, hogy minden tüzérezred el van látva hegyi ágyukkal.

Angliában, mint Rómába egy püspök távirá, mindinkább terjed a katholicizmus.

(—) **Ausztria.** Ő felsége elhatározása a dalmácziai utat illetőleg, kedvezőleg fogadtatott. — Az előbörzén élénk hangulat uralkodik.

Szinházi szemle.

(L.) Péntek márcz. 12. **Struensee**, eredeti történeti tragédia; irta Szigligeti.

Első helyen a sugóról kell a legnagyobb elismeréssel megemlékeznünk, a ki oly szépen és hangosan szavalt, hogy csupa gyönyörüség volt hallgatni. De volt is rá szükség az általános szerepnemtudás miatt, amelyből az oroszlánrész Mándokit illeti a czimszerepben. No még ilyen higgadtan és halkan beszélni ritkán hallottuk; ugy szavalt mintha toll alá mondatolt volna, pontos szüneteket tartván még ha a következő mondat és kötszóval volt is az előbbihez csatolva. ilyen készültség mellet aztán lehetetlen jól játszani, akármily nagy szellemünek is. Hanem azt meg kell vallani, hogy sugó után gyönyörüen elmondta szerepét, kivéve midön egy egy mondatot összetört. Tisztelőitől kiléptekor szép koszorut kapott. Lukácsiné (Matild) sikerülten adta szerepét helyt-helyt megkapó szinezéssel. Folténvinéné (Julia) Zöldi (Ranzau,) Lenkei (Brandt) dicséretesen óldák meg feladatukat. Az előadás a lassu rendezés és készületlenség miatt fél tiz óra helyett, jóval tiz után ért véget.

Debreczenből.

* **Márcz. 15-ke** emlékére hetfön ül ünnepet e város közönsége. Ősi szokás szerint a kollégium előtt gyülekezik a nép, s délután 3 órakor indul a honvédsirokhoz. A 48-iki honvédek közül 13 an most is akkori egyenruhájukban lesznek. Ki ne lelkesednék ama nap emlékére?!

* **Nyilatkozat.** T. szerk. ur! A „Debreczen“-ből olvasám, hogy a Tisza Kálmán belügyminiszter urat követjelöltül felléptető párt engem is kinevezett rendfentartónak. Tiltakozom az ellen, hogy e párt engem czéljaira felhasználjon, mivel én most is azon elveket vallom, a mik a bihari pontokban foglaltatnak. Azokkal tartok, a kik még azt vallják, hogy független s önálló legyen szegény hazánk! Semmisüljek meg inkább, mintsem ezen elvemet elhagyjam. Tisztelettel, Debreczen, 1875. márcz. 13. M. Szabó József.

* **Ma temették el** ifju Farkas Ferencz városi aljegyző kihült porait. Koporsóját a közrészvét s a mindnyájunk által őszintén érzett fájdalom kisérte sirjába. Nyugodjék békével a korán elhunyt ifju! Szeretteі kebleében éli fog emlékezete.

* **Gyászjelentés.** Fájdalomtól megtört szivvel s kipótolhatlan veszteségünk keserves érzetében tudatjuk imádott férjem, illetőleg szeretett jó fiam, vőnk, testvérünk és sógorunk néhai Farkas Ferencznek Debreczen város egyik aljegyzőjének élte 28-ik évében, boldog házassága 18-ik havában f. év és hó 10-ik napján, esteli 11 órakor történt gyászos kimultát. Az elköltözött drága halott földi maradványai f. év és hó 13-dikán délután 3 órakor, előbb a kismester-utczai 1384-ik számu háznál, majd a ref. nagytemplomban tartandó rövid gyászszertartás után, a czeglédutczai sirkertben lévő családi sirboltba fognak örök nyugalomra tétetni. Mely végtisztességtételre a kedves elhunyt minden rokonait, barátait, ismerőseit s általában a résztvevő közönséget bánatos szivvel meghivjuk. — Debreczen, 1875. márczius 11. Ifj. Farkas Ferenczné, szül. Sebess Izabella, idősb özv. Farkas Ferenczné, szül. Than Jozefa, Sebess György és neje Jeney Erzsébet, Farkas Irma, férjével Tömösváry Lajossal, Farkas Jenő, Farkas Géza, Farkas Ida, férjével Lázár Gyulával. Áldás és béke lebegjen porai felett!

* **Oláh Károlyt**, lapunk volt szerkesztőjét — mint bennünket Székelyhidról értesitenek — ott fogják a jövő választáskor követjelöltül felléptetni.

* **Nyilatkozat.** A „Debreczen“ 50-dik számában olvasom, hogy a pfia és csapóutczai választókerületben a képviselőválasztás foganatositására rendszertartóul tudtom nélkül megválasztattam, amit igen sajnálok, mert ezuttal annak eleget nem tehetek 1848 óta, mióta a 48-diki örökre emlékezetes dicső törvényhozás a választópolgárok választási jogaiban részesitett, mindig azon párthoz tartoztam, a mely a haza önállóságáért s függetlenségéért, alkotmányos szabadságáért a törvény korlátain belől alkotmányos uton küzdött és ahoz tartozom ma is és ezután is tántorithatatlanul mindig, mig élek; minthogy pedig a márczius 10-én tartott gyülésen oly hangok emelkedtek többségre, a mik az én lelkiismeretes meggyőződésemtől eltérnek, ez alkalommal a kitüzött képviselő megválasztásához szavazatommal nem járulhatok, annyival inkább a választásnál a rendszertartást el nem vállalnatom. Maradok hazafiui üdvözlettel és szeretettel Debreczen, márcz. 13. Kertész István, m. k.

* **Az iparegyesületi** takarék és hitelintézet holnap tartja közgyülését a városháza nagy termében. Figyelmeztetjük erre a részvényeseket.

* **Hymen.** Városunk egyik jeles képzettségü ügyvéde dr. Kemény Mór holnap tartja esküvőjét Nyiregyházán. Folyton tartó áldás és boldogság lebegjen e tiszta szerelemből kötött frigyen!

* **Az épitendő honvéd-laktanyák ügyében** városunk közönségének ajánlatát és tervét a m. kir. honvédelmi miniszterium teljes elismeréssel fogadván, azt a terv végleges megállapitására s kidolgozására hivta fel; egyszersmind tudatta, hogy a laktanyák felépithetése a nagy kölcsönből történhetvén meg, — szivesen közbenjár a belügyminiszteriumnál a kölcsön engedélyezésére nézve; azonban a laktanyák épitéséhez, a szorult állami pénzviszonyok mellett, bérelőleg fejében is csak igen mérsékelt összeggel járulhat.

* **Szintársulatunk** betegei közül, a mint örömmel halljuk, már többen felgyógyultak. — Mustó a multkori baleset miatt még most is gyengélkedik.

* **Nagyon ildomosan** támadta meg a „Debreczeni Ellenőr“ ismét — csekély személyemet. Biz isten nem tehetek róla. Épen azért — ujra kinyilvánitom, — hogy nem is válaszolok az ilyenekre. Megnyugtatásul egyébiránt kijelentem, hogy nem bántam meg a közelebbi értekezleten megjelenésemet. Debreczen, 1875. márcz. 13. Szatmári Károly.

* **A nőegylet** társas vacsorája, — a mint halljuk, fényesen sikerült. Sokan voltak jelen. Jövedelem 400 fton felül.

* **Müsorozata** a márczius 15-iki ünnepélynek: 1. Dal, a főisk. énekkar által. 2. „Előre“ Tót Kálmántól. Szavalja Kovács Gusztáv. 3. Dal. 4. Emlékezés márcz. 15-re Boros Mihálytól. 5. Dal. 6. „Az elesettek álmait virasztom“ Szász Károlytól, szavalja Nagy Károly. 7. Dal. 8. „Árpád siri álma“ Kovács Gyulától. Torma Károly által. 9. Dal.

* **Postaügy.** Minthogy ismétlőleg előfordult, hogy a levelező közönség pénzküldemények lezárásához már egyszer használtbanvolt égetett pecsétviaszt ujból használt; ebből eredhető kellemetlenségek és károk kikerülhetése végett isméteive tisztelettel figyelmeztetem a t. cz. közönséget, miszerint pénzküldemények lezárásához mindenkor csak jó minőségü tiszta pecsétviaszt használjon! Kelt Debreczenben, 1875. márcz. 11-én. A postahivatali főnök Mayer.

* **A Nagy Sándor** halála által üresedésbe jött 8-ik utczabiztosi állásra ideiglenesen Szentessi Ferencz neveztetett ki.

* **A tegnap délutánig** megtartott ujonczozás eredmenye 65 hadkötelesnek a katonai szolgálatra történt bevételében nyilvánul; az első és második korosztálybeliek már mind megvizsgáltattak, s a mai napon a harmadik korosztályuak vizsgálata vette kezdetét.

* **A reggeli** harangozást ma már 7 órakor, és a délutánit 3 órakor kezdték meg a ref. templomok tornyaiban.

ORSZÁGGYÜLÉS.

— Márcz. 11. —

Elnök Ghyczy. Több jelentés után Ugron G. intezpellál az iránt, hogy a nagyszebeni Teréz árva és lelenczház javára Mária Terézia által tett javadalmazás 1873-ban elvonatott. — Széll K. igéri, hogy utána néz. Trefort Széll jelzi, hogy nem rosz akaratból történt az. Széll K. több előterjesztést tesz. Aztán megkezdetett a közoktatási ügyér költségvetésének tárgyalása. Itt az előirányzott tételek megszavaztattak.

Márcz. 12-én a földadó szabályozásáról, a végrehajtókról s a kézbesitőkről szóló tjavaslat másnapra kitüzetik. Bevégeztetett a közokt. költségvetés. A felállitandó felsőbb leányiskolára megszavaztatott 6000. Ezután tárgyalás alá került a honvédelmi budget. Jankovics Miklós a 48-diki honvédek s ezek özvegyei s árváinak állami nyugdijaztatását inditványozá.

Tisza Kálmán a kormány nevében azt inditványozta, hogy a ház Jankovics javaslatát ne tárgyalja. Az ellenzék által kivánt névszerinti szavazás utján a ház 182 szavazattal 31 szavazat ellenében Tisza Kálmán inditványát fogadta el.

100 arany pályadijjal jutalmazott uj népszinmü.

Debreczeni szinház.

VII. bérlet. 12. szám.

Vasárnap, márcz. 14-én 1875.

adatik:

A FALU ROSZA.

A budapesti nemzeti szinház által 100 arany pályadijjal jutalmazott eredeti népszinmü dalokkal és tánczczal, 3 felvonásban. Irta Tóth Ede. Zenéjét szerkesztette Erkel Gyula.

(Rendező: Együd.)

Kezdete 7 órakor, vége fél 10-kor

— **Bécsi tőzsde** márcz. 13. (Távirati tudósitás.) Ezüst 104 55, cs. arany 5.24—; Napoleonarany 8.87½.

Felelős szerkesztő:

SZATMÁRI KÁROLY.

HIRDETÉSEK.

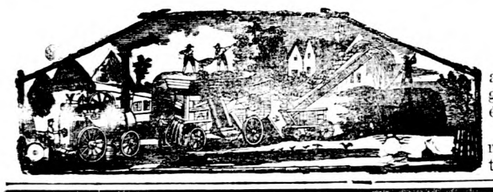

GARRETT R. és fiai főügynöke Kotzó Pál gépészmérnök

Budapesten. VI. váczi körut 39-dik szám alatt.

ajánlja a t. cz. mezőgazdasági közönség figyelmébe dusan felszerelt raktárát **mezőgazdasági gépekből.** — Készletben tart folyvást eredeti Garrett R. és fiai hires sorvetőit, — gőzmozgonyait, fa- és szénneli fütésre, szalmafütésre is, gőzcséplőket, malmokat kéz- és gőzerőre, szecska- és répavágókat, gabnarostákat és magválasztókat (trieurs), szénagyüjtőket, legjobb szerkezetü kaszáló- és arató-gépeket stb. valamint Strobl és Baris pesti gyárában készült kitünő ekéket.

Árjegyzék kivánatra postafordultával. — Utójegyzet. Garrett R. és fiai szabadalmazott és kitüntetett szalmafütési gőzmozgonyával lehetséges tüz és gép karosítása elleni teljes biztonság és hasonló siker mellett mint a fa- és szénneli fütésnél, szalmafütéssel is dolgozni, a nélkül, hogy ahoz több szolgálati személyzet szükségeltetnék. — Ára csak 25 L-rel drágább, mint a fa- és szénneli fütésre való gőzmozgonyé. 99 2—6

Érmelléki, badacsonyi, magyarádi, neszmélyi, somlai,

Mindennemü üvegezett **bel- és külföldi** finom **asztali és csemegeborok, franczia és magyar pezsgők** igen jutányos áron kaphatók

KAZINCZY és TÁRSÁNÁL

Debreczenben,

(főpiacz, takarék-pénztár épület.)

Ugyanott létezik, ő exc. **gróf Zichy Ferencz** kitünő

érmelléki borainak

bizományi raktára.

106 1—4

Szamorodni, erdélyi-som, csombordi-riesling, villányi, Szegszárdi, visontai, budai és egri vörös. Tokaji és ménesi asszu, Madeira, Muscat-Lunel.

Bizonyitvány.

Tudományos javaslat a neunkircheni gyógyszerész **Wilhelm ur által készitett** antiarthritikus antirheumatikus

Vértisztitó theá-ról.

Kinek az ujabb korban felmerült általános szerekkel üzött charlatanismus-ról fogalma van, könnyen kimagyarázhatja az orvosoknak ellenszenvét minden ilyen áruczikkek ellen s nem az ujitás ellentétének fogja tartani, ha az orvos megvető mosolylyal fordul el azoktól. De ezen szabály sincs kivétel nélkül, s ezen kivétel helyesen igazolt azon esetben, hol tények által bebizonyitott tapasztalat és a közönségnek arra alapitott általános helyeslése az orvosi vizsgálatot már megelőzte, az itéletet kimondta, mint ez a **Wilhelm-féle** vértisztitó theánál történt. Mert a közönség itélete megbizható kezesség valamely dolog értékére nézve, és itt is a különböző bajok, csuz, köszvény s más ily betegségeknél igazolta magát, mivel azon thea a legmakacsabb rheumatikus bajoknál alkalmazva a felbőrnek megtámadott tevékenységét és a kigőzölgést jótékonyan elősegiti.

Névszerint minden rheumatikus, csuzos bántalmaknál, melyek rendszerint lázzal és gyuladással, vagy daganattal vannak összekötve, podagra, keresztnyilalás, tagszaggatás, tagmerevülés, sőt még idült szorulás és altesti sérvekben stb. is igen hathatós szernek bizonyult be.

Ennélfogva a nevezett bajokban bátran ajánlható.

Berlin, 1872. január.

Dr. Müller Johannes, orvostanácsos.

Óvást teszünk midennemü hamisitvány és csalás ellen!

Kérjük a t. közönséget, hogy a vevésnél figyelemmel legyen a törvényes védjegy és czimereire, mely minden csomagnak külsejére fel van téve, hogy a hamisitásnak eleje vétessék.

A valódi Wilhelm-féle antiarthritikus antirheumatikus vértisztitó thea csak az első nemzetközi Wilhelm-féle gyárban Neunkirchen-ben Bécs mellett, vagy a hirdetésemben jelzett helyen kapható.

Egy csomag 8 adagra osztva, orvosi utasitás szerint, használati utasitással 1 frt, a csomagolás és bélyegért még külön 10 kr.

A t. közönség kényelme végett a valódi **Wilhelm-féle antiarthritikus antirheumatikus vértisztitó thea** kapható helyben:

Debreczenben: Berghoffer Istvánnál.

Földesen: Kranzel Ferencz gyógyszerésznél. 5 3—6

ERBER V.

Czeglédutczán, a városház alatt.

Bátorkodom a nagyérd. közönségnek következő czikkeimet bámulatos olcsó árak mellett ajánlani, ugymint: ¾-es **valódi szinü kartont** rőfönként **18** kr és feljebb; — **kék honi kartont 19** krtól feljebb; — ¾-es **karton kendők 19** kr dababja és feljebb; — **batiszt kendők 22** krtól feljebb.

Mindennemü **vásznak, gyolcsok, chifonok** és **kanavászok 14 krtól** feljebb, valamint itt elő nem sorolt e szakmámba vágó czikkeket **meglepő olcsó árakban.**

Vidéki megrendelések a legpontosabban és leglelkiösmeretesebben intéztetnek el.

A nagyérdemü közönség szives pártfogásába magamat ajánlva vagyok

teljes tisztelettel

94 3—5 **Erber V.**

Hirdetmény.

A Szatmármegyében mikolai vasuti állomásnál 150,000 tölgyfa szőllőkaró ezre 9 forintjával eladó. — Értekezhetni Mikolában Treitz Ferencznél.

96 3—3

ELADÓ

vagy bérbeado ház.

Debreczenben a **nagyhatvanutcza** elején **1572-ik sz. a.** fekvő, teljesen jó **karban** levő ház **6** hold és **600** négyszegöl területü ondódi külső földével együtt örök áron eladó, — esetleg 3 vagy 6 évre bérbe is adható.

Értekezhetni személyesen vagy levélben megbizott ügyvéd Hódy Gyula urral Debreczenben kismesterutczán **1101. sz. alatt.**

104 2—3.

Legelőbérlet.

Szabolcsmegyében Csege községébe kebelezett **cserepesi pusztán** 1500 hold jó minőségü, s hizékony gyep legelő folyó évi **márczius 20-tól** kezdve egy, — vagy több évre — részletenkint is — haszonbérbe adandó. Bővebb értesitést ád helybeli gazdatiszt, **Justh Ferencz.**

80 9—22

Borsányi Viktor

gazdasági gépész

Debreczen nagyváradutcza 2203. sz.

Ajánlja a nagyérdemü közönségnek szilárd készületü ekéit, boronáit, tengeri morzsolóit, és kitünő szerkezetü szelelő rostáit, s egyéb gazdasági gépeit.

Továbbá elvállalja mindenféle gépek kijavitását, géprészletek vasesztergályos munkák, tengelyek, perselyek készitését jutányos áron.

Végül ugyanott egy shüttleworth féle használt 4 lovas cséplőgép járgánynyal együtt ócsó áron eladó.

107 1—3

Eladó kaszálló és széna.

A Bánkon egy legjobb talaju 17 boglyás kaszálló, 4 boglya szénával, vagy enélkül, kedvező feltételek mellett eladó.

Értekezhetni piaczutczán 1865. sz. a.

105 1—6

Tölgyfaanyagok.

Gazdálkodóknak, szőlőbirtokosoknak és iparosoknak ajánlom az ispotály templom melletti raktáromban, készletben tartott kitünő minőségü tölgyfából készült anyagokat, u. m. gazdasági épületekhez és keritésekhez való oszlopot, hengert, hidlásdeszkát, itató vályut sbt. Szőllőkarót, megfaragott lugoslábfát. Különféle vastagságu négyszegfát, küszöbfát, deszkát, és mühelytőkét. A pálya udvar ta-rakodóhelyén különféle minőségü és áru száraz tüzifát árultatok megbizottam által, a ki azt házhoz is elszállitja.

Berger Henrik.

95 2—6

PÉNZ 6% **kamatra,** birtokok, uradalmakra, ugy városi bérházak mint községi birtokokra egész Magyar- és Erdélyországban, akármely összegben— **32 évi részlet törlesztésre** — folytonosan kapható a **behördlich autor. Escompte és Escomptevermittelungs-Comptoir által** in Wien. Stadt, Schottenhof, 12. Stiege. Thür 8. Levelek bérmentve és német nyelven kéretnek.

77 8—10

Debrecsen, 1875. nyom. a részv. társ. könyvnyomdájában. — Laptulajdonos Oláh Károly.